

‘Ik verzweeg dat ik uit het Oosten kwam’

Interviewserie ‘De DDR in het leven van een nieuwe generatie’

Achtergrond - 15 september 2014 - Auteur: Jetteke van Wijk

Julia Lehmann (27) studeert filosofie in Berlijn. Ze is geboren in het Oost-Duitse Greifswald en was nog geen 2 jaar oud toen de Muur viel en ze naar Hamburg verhuisde. Toch speelt de Duitse deling nog steeds een rol in haar leven. Drie vragen over haar wortels in de DDR. “Ik had al vrij snel door dat anderen neerkijken op mensen uit het Oosten.”

Waarmee associeer je de DDR?

“Ik ben in het Westen opgegroeid, maar wel in een soort van Oost-Duitse omgeving: mijn moeder werkte als verpleegster in het ziekenhuis en al haar vrienden en bevriende collega’s waren Oost-Duits. We gingen natuurlijk ook vaak naar mijn grootouders.

De DDR, dat was vooral solidariteit. Mensen hielpen elkaar en deelden wat ze hadden. Ze moesten natuurlijk wel, want er waren altijd wel tekorten door een verkeerde planning. West-Duitsers zijn arroganter, weten alles beter, zijn vooral op zichzelf gericht. Oost-Duitsers zijn teamspelers en heel praktisch. Ook nu nog voel je instinctief het verschil. Ik althans wel. De mentaliteit is anders.

Aan de andere kant heeft het Westen een veel langere ervaring met emigranten dan het Oosten. Er waren wat Vietnamezen en een paar Cubanen in de DDR, maar er was geen influx van andere culturen. De mensen zijn er nog steeds heel conservatief, hebben vastgeroeste ideeën over wat Duitsland is en wat een buitenlander. Dat is niet per se racisme; het is vooral angst. Ik heb heel veel buitenlandse vrienden, dus in haar dorp in Mecklenburg-Voorpommeren is mijn oma waarschijnlijk de meest open persoon - maar vergeleken bij iemand uit Berlijn is ze natuurlijk compleet behoudend.”

Welke rol speelt de Duitse deling in je leven?

“Ik ben opgegroeid met andere waarden dan mijn vrienden uit Hamburg. Voor mijn moeder was het bijvoorbeeld normaal dat zij, als alleenstaande ouder, ’s avonds uitging en de burens dan vroeg zo nu en dan even te kijken of ik nog sliep. Dat was

in Oost-Duitsland heel gewoon, maar ze werd er in Hamburg om bekritiseerd.

Maar in sommige opzichten was ze ook conservatiever: opleiding en carrière was heel belangrijk, juist omdat zij niet dezelfde kansen had gehad als ik. Ze vond mijn school maar niets. Al dat gepraat over dingen in plaats van dingen uit je hoofd leren, en dan ook nog het gebrek aan sport. Pas nu ziet ze in dat ik toch wel wat geleerd heb in dit onderwijssysteem; ik studeer, dus het moet hebben gewerkt.

Serie: De DDR in het leven van een nieuwe generatie

Een nieuwe generatie is opgegroeid in het verenigde Duitsland. Toch blijkt dat de DDR nog steeds vaak een rol speelt in het leven van de van oorsprong Oost-Duitsers van deze generatie. Duitslandweb laat hen aan het woord.

Mijn Duitse vrienden hebben voornamelijk een DDR-achtergrond. Ik zoek ze er niet op uit, maar er is gewoon een instant-band. En het is opvallend hoe belangrijk de deling nog steeds is. Niet voor mensen uit het Westen: de Muur viel en klaar. Maar wij zien de economische gevolgen, hoe mensen nog steeds benadeeld worden, de leeggelopen steden. *Ossi's* voelen zich ook nog altijd nagewezen, bijvoorbeeld vanwege de *Solidaritätszuschlag*. Ze hebben een onzichtbare Muur in hun hoofd.

En het stopt hier niet. Ik ben de eerste generatie die deze historische omslag heeft meegemaakt. Een deel van wat mijn moeder mij heeft meegegeven, en mijn ideeën daarover, geef ik weer door aan mijn eventuele kinderen.”

Word je wel eens met je DDR-achtergrond geconfronteerd en hoe is dat?

“Ik had al vrij vlug door dat anderen neerkijken op mensen uit het Oosten. Ik probeerde te verhullen dat ik daar vandaan kwam. Het Oosten was iets negatiefs, en ik wilde mezelf daarmee niet identificeren. De mentaliteit was heel erg: zoals wij het doen is het goed, en jij weet niet beter omdat je uit het oosten komt.

Ik voelde me een outsider in Hamburg, maar ook in Greifswald. Als ik bij mijn grootouders was, was alles wat ik deed en dacht juist omdat ik in het westen was: mijn zelfvertrouwen, mijn ideeën over buitenlanders.

Op de middelbare school vreesde ik de dag dat we het over de Duitse tweedeling zouden hebben. Ik dacht dat de anderen dan naar me zouden wijzen en zouden roepen: zij komt uit het Oosten! Twee jaar lang behandelden we de Tweede Wereldoorlog in al zijn facetten. En daarna....stopte de geschiedenis. Niets. We stapten er overheen en gingen het over Latijns-Amerika hebben. Echt bizar.

Pas later heb ik het geaccepteerd, toen het ook een manier werd om mezelf politiek te definiëren. Het is nu abstracter en niet meer wat mij en mijn familie overkomen was. Meer nog sinds ik in Berlijn woon. Ik durf nu openlijk te zeggen dat ik uit het Oosten kom. En het is ook een verrijking. Ik begrijp bijvoorbeeld precies wat kinderen van Turkse immigranten bedoelen als ze zeggen dat ze noch van daar zijn, noch van hier. Ook ik ben nergens thuis.”

Jetteke van Wijk is freelance journalist en werkte onder meer als Duitslandredacteur voor dagblad Trouw.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2844/ik-verzweeg-dat-ik-uit-het-oosten-kwam>